

Питання до іспиту з «Епістемології»

К.філос.н., доц. Готинян-Журавльова В.В.

1. Предмет, об'єкт і суб'єкт пізнання. Знання повсякденне й знання наукове В чому цінність знання?
2. Основні форми пізнання. Концепція особистісного знання М. Полані
3. Проблема розрізнення знання, віри, розуміння, думки, переконання
4. Виникнення науки. Суб'єкт, об'єкт науки, система методів і прийомів. Сциентизм, антисциентизм.
5. Особливості й структура наукового знання (ознаки знання, критерії науковості)
6. Одиниця знання. Де перебуває знання? Концепція «трьох світів» К. Поппера
7. Кумулятивна концепція росту наукового знання
8. К. Поппер. Проблема демаркації наукового і ненаукового знання. Принцип фальсифікації.
9. К. Поппер. Логіка і ріст наукового знання
10. Теорія наукових революцій Т. Куна.
11. Концепція методологічного плюралізму П. Фейєрабенда. Принцип проліферації.
12. Методологія науково-дослідницьких програм І. Лакатоса
13. Дж. Агассі. Революції в науці – окремі події або перманентні процеси
14. С. Тулмін. Концептуальні революції в науці
15. Контroversивні напрямки мислення. Сприйняття й осмислення. Додатковість сприйняття й осмислення
16. Осмислення й розуміння
17. Методи й функції розуміння. Проблема розуміння у філософії (Ф. Шлейєрмахер, В. Дільтей, М. Хайдеггер).
Інтерпретація як вихідна основа процесу розуміння
18. Опис і пояснення
19. Віра й переконання. Віра наукова й віра релігійна. Наука й релігія у ХХ столітті
20. Методи наукового передбачення, пророкування й прогнозування.
21. Уява й фантазія. Властивості уяви. Абсолют.
22. Агностицизм І. Канта
23. Скептицизм. Д. Юм
24. Емпіризм Т. Гоббса, Дж. Локка, Ф. Бекона. Чи може емпіризм уважати проблему обґрунтованості знання вирішеною?
25. Лабіринти раціоналізму Г. Лейбница, Р. Декарта, Б. Спінози. Правила побудови наукової теорії.
26. Прагматизм. Поняття «досвід» у прагматизмі
27. Принцип Пірса
28. Поняття «істина» у рамках прагматизму
29. Шлях компромісу Теорія відбиття.
30. Практика - основа й ціль пізнання
31. Проблема «третьої крапки»
32. Поняття методу й методології. Класифікація методів наукового пізнання по ступені їхньої спільності
33. Формування соціально-гуманітарної методології в філософії історії (А.К. Сен-Симон, М.Данилевський, О.Шпенглер, А. Тойнбі)
34. Методологія соціальних наук (Р. Дж. Коллінгвуд, М. Вебер).
35. Структурний метод у гуманітарних науках (М. Фуко).
36. Методи емпіричного дослідження. Спостереження наукове й спостереження повсякденне. Функції спостереження в науковому пізнанні. Вимірювання. Якісне і кількісне вимірювання.
37. Експеримент. Умови необхідні для проведення експерименту. Планування й побудова експерименту
38. Методи теоретичного дослідження. Абстрагування й ідеалізація. Уявний експеримент.
39. Формалізація. Мова науки. Індукція й дедукція
40. Аналогія й моделювання
41. Загальнонаукові методи, застосовувані на емпіричному й теоретичному рівнях пізнання.
42. Що є істина? Істина об'єктивна, абсолютна й відносна.
43. «Об'єктивність» істини. Істина логічна, істина фактична
44. Шкала істини Концепції істини.
45. Критерій істини Істина й простота
46. Чи можливо миттєве збагнення істини? Інтуїтивне пізнання
47. Істинність і зрозумілість
48. Практика як критерій істини

Планы семинарских занятий по эпистемологии

К. филос. н., доц. Готынян-Журавлёва В.В.

Познание как предмет философского исследования.

1. Основные проблемы эпистемологии.
2. Предмет, объект и субъект познания.
3. В чём ценность знания?
4. Виды знания.
5. Формы познания.
6. Проблема различения знания, веры, понимания, мнения, убеждения.
7. Возникновение науки.
8. Сциентизм, антисциентизм.
9. Особенности (характерные признаки) знания.
10. «Единица» знания.
11. Где находится знание?
12. Многообразие вненаучного знания. Дж. Холтон «Что такое антинаука?»

Литература.

1. Чайковський О.В. Електронна хрестоматія з епістемології. – Одеса: ФФ, 2002.
2. Ильин В.В. Теория познания. Введение. Общие проблемы. – М, 1994.
3. Чайковський О.В. Електронна хрестоматія з епістемології. – Одеса: ФФ, 2002.
4. Кохановский В.П. Философия и методология науки. – Ростов н/Д.: Феникс, 1999.
5. Цофнас А.Ю. Гносеология. – К.: Алерта, 2005. – 232с.
6. Рузавин Г.И. Методология научного исследования. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 317с
7. Копнин П.В. Гносеология и логические основы науки. – М.: Мысль, 1974.
8. Холтон Дж. Что такое «антинаука?»//Вопросы философии. – 1992. - №2.
9. Научные и вненаучные формы мышления/ Под ред. И.Т. Касавина, В.Н. Поруса. – М., 1996, С. 1-25.

Общие закономерности развития знания.

1. Преемственность в развитии научных знаний.
2. Единство количественных и качественных изменений в развитии науки.
3. Кумулятивистская модель развития науки
4. Пол Фейерабенд: наука и общество; теоретико-методологический плюрализм в науке; анархизм в науке (недопустимость методологического принуждения).
5. Карл Поппер: наука и научный метод; принцип верификации; принцип фальсификации; три основных требования к росту знания.
6. Томас Кун «Структура научных революций».
7. Имре Лакатос. Концепция НИП.
8. Л. Лаудан. Роль традиций в науке.
9. Кейс стадис.
10. Дж. Агасси. Революции в науке – отдельные события или перманентные процессы?
11. В. Гейзенберг Изменение структуры мышления в развитии науки.

Литература.

1. Чайковський О.В. Електронна хрестоматія з епістемології. – Одеса: ФФ, 2002.
2. Ильин В.В. Теория познания. Введение. Общие проблемы. – М, 1994.
3. Чайковський О.В. Електронна хрестоматія з епістемології. – Одеса: ФФ, 2002.
4. Кохановский В.П. Философия и методология науки. – Ростов н/Д.: Феникс, 1999.
5. Цофнас А.Ю. Гносеология. – К.: Алерта, 2005. – 232с.
6. Рузавин Г.И. Методология научного исследования. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 317с
7. Дж. Агасси. Революции в науке – отдельные события или перманентные процессы?
8. Гейзенберг В. Изменение структуры мышления в развитии науки. – Шаги за горизонт. – М.: Прогресс, 1987. – С. 190-200.

9. Гейзенберг В. Традиции в науке. – Шаги за горизонт. – М.: Прогресс, 1987.
10. Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., 1983, С. 439-459.

Знание и его сателлиты

1. Чувственные формы познания: ощущение, восприятие, представление.
2. Контroversивные направления мышления: осмысление и восприятие
3. Дополнительность осмысления и восприятия
4. Осмысление и понимание
5. Проблема понимания в герменевтике.
6. Интерпретация как исходная основа процесса понимания
7. Понимание как комплексная проблема познания.
8. Описание и объяснение
9. Методы предвидения, предсказания и прогнозирования
10. Вера: вера-мнение и вера убеждение
11. Разумная вера как существенный элемент философии
12. Методы предвидения, предсказания и прогнозирования. О научном предвидении.
13. Наука и религия в XX веке. З. Фрейд о религии.
14. Воображение, фантазия и Абсолют
15. Соотношение знания и его «сателлитов»

Литература.

1. Ильин В.В. Теория познания. Введение. Общие проблемы. – М, 1994.
2. Чайковський О.В. Електронна хрестоматія з епістемології. – Одеса: ФФ, 2002.
3. Кохановский В.П. Философия и методология науки. – Ростов н/Д.: Феникс, 1999.
4. Цофнас А.Ю. Гносеология. – К.: Алерта, 2005. – 232с.
5. Рузавин Г.И. Методология научного исследования. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 317с
6. Цофнас А.Ю. Теория систем и теория познания. – Одесса: Астропринт, 1999.
7. Копнин П.В. Гносеологические и логические основы науки. – М.: Мысль, 1974. – 568с.
8. Вайнгартнер П. Сходство и различие между научной и религиозной верой // Вопросы философии, 1996. - №5. –С. 90 –109.

Достижимы ли цели познания?

1. Скептицизм. Д. Юм.
2. Агностецизм и его корни
3. Агностицизм И. Канта.
4. Сенсуализм и эмпиризм. Идеи Дж. Локка, Ф. Бэкона, Т. Гоббса.
5. Лабиринты рационализма. Г. Лейбниц, Б. Спиноза, Р. Декарт
6. Рассудок и разум
7. Рационализм и интуитивизм
8. Прагматизм. Д. Дьюи, У. Джемс. Принцип Пирса
9. Практика – основа и цель познания
10. Проблема «третьей точки»

Литература.

1. Ильин В.В. Теория познания. Введение. Общие проблемы. – М, 1994.
2. Чайковський О.В. Електронна хрестоматія з епістемології. – Одеса: ФФ, 2002.
3. Кохановский В.П. Философия и методология науки. – Ростов н/Д.: Феникс, 1999.
4. Цофнас А.Ю. Гносеология. – К.: Алерта, 2005. – 232с.
5. Рузавин Г.И. Методология научного исследования. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 317с
6. Копнин П.В. Гносеологические и логические основы науки. – М.: Мысль, 1974. – 568с.

Понятие метода и методологии. Классификация методов научного познания

1. Классификация методов по степени их общности
2. Методы эмпирического исследования. Наблюдение, научное наблюдения, интроспекция.

3. Эксперимент: структура и основные виды эксперимента; планирование и построение эксперимента;
4. Контроль эксперимента, интроспекция результатов эксперимента; функции эксперимента в научном исследовании;
5. Измерение: количественное и качественное;
6. Теоретические методы исследования. Абстрагирование и идеализация. Мысленный эксперимент.
7. Формализация. Язык науки.
8. Индукция и дедукция.
9. Аналогия и моделирование.
10. Анализ и синтез.

Литература:

1. Ильин В.В. Теория познания. Введение. Общие проблемы. – М, 1994.
2. Чайковський О.В. Електрона хрестоматія з епістемології. – Одеса: ФФ, 2002.
3. Кохановский В.П. Философия и методология науки. – Ростов н/Д.: Феникс, 1999.
4. Цофнас А.Ю. Гносеология. – К.: Алерта, 2005. – 232с.
5. Рузавин Г.И. Методология научного исследования. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 317с
6. Рузавин Г.И. Методы научного исследования. – М.: Мысль, 1975. – 237с.
7. Копнин П.В. Гносеологические и логические основы науки. – М.: Мысль, 1974. – 568с.
8. Концепция современного естествознания: под ред проф С.И. Самыгина. – Ростов н/Д.: Феникс, 2003. – 448с.

Результаты познания и их оценка. Что есть истина?

1. Что есть истина? Истина относительная и истина абсолютная.
2. Истина, заблуждение, ложь.
3. Корреспондентная концепция истины.
4. Когерентная концепция истины.
5. Прагматическая концепция истины.
6. Шкала истинности.
7. Относительность знания. Объективная и субъективная относительность.
8. «Треугольник Фреге».
9. Критерии истина. Практика.
10. Интуиция. Интуитивное постижение истины.
11. Память и воображение.
12. Творчество. Таланты и гении.

Литература:

1. Чайковський О.В. Електрона хрестоматія з епістемології. – Одеса: ФФ, 2002.
2. Уёмов А.И. Истина и пути её познания. – М.: Политиздат, 1975. – 88с.
3. Кохановский В.П. Философия и методология науки. – Ростов н/Д.: Феникс, 1999.
4. Цофнас А.Ю. Гносеология. – К.: Алерта, 2005. – 232с.
5. Рузавин Г.И. Методология научного исследования. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 317с
6. Копнин П.В. Гносеологические и логические основы науки. – М.: Мысль, 1974. – 568с.

Теми курсових робіт

1. Епістемологія (або проблема істини або скептицизм або агностицизм) Декарта (або Канта або у прагматизмі або у неопозитивізмі) і таке інше.

Література до цих та інших тем:

Чайковський О.В. Методичні рекомендації студентам III курсу філософського факультету з "Епістемології", вип. 1. Література до курсу.

Чайковський О.В. Електронна хрестоматія з епістемології. - Одеса: ФФ, 2002.

2. **Наукове і ненаукове пізнання. Різноманітність форм ненаукового пізнання.**

Заблуждающийся разум? Многообразие вненаучного знания / Под ред. И.Т.Касавина. М., 1990. С. 1-10.

Научные и вненаучные формы мышления / Под ред. И.Т.Касавина, В.Н. Поруса. М., 1996. С. 1-25.

Хьюбнер К. Предметность как единство идеального и материального в греческом мифе // Истина мифа. М., 1996. С. 97—121.

3. **Проблема структури пізнання.**

Література:

Чайковський О.В. Методичні рекомендації студентам III курсу філософського факультету з "Епістемології", вип. 2. Структура пізнання.

Чайковський О.В. Електронна хрестоматія з епістемології. - Одеса: ФФ, 2002.

4. **Пізнання і діяльність.**

Деятельность: теория, методология, проблемы // Под ред. В.А. Лекторского. - М., 1990.

Чайковський О.В. Методичні рекомендації студентам III курсу філософського факультету з "Епістемології", вип. 2. Структура пізнання.

Пиаже Ж. Теория Пиаже // История зарубежной психологии. Тексты. М., 1986. С. 232-247.

5. **Проблема Я і структура досвіду**

Декарт Р. Избранные произведения. М., 1950. С. 336—343.

Кант И. Сочинения. В 6 т. М., 1965. Т. 4. Ч. 1. С. 154-159.

Мах Э. Анализ ощущений и отношение физического и психического. М., 1907. С. 11-40.

Рассел Б. Человеческое познание. М., 1957. С. 119-127.

Хёсле В. Кризис индивидуальной и коллективной идентичности // Вопросы философии. 1994. № 10.

6. **Познание в жизненном контексте: переживание как компонент познавательной деятельности.**

Полани М. Личностное знание. М., 1985. Гл. 6, 9.

Сартр Ж.-П. Очерк теории эмоций // Психология эмоций. Тексты. М., 1984. С. 108-137.

Симонов П.В. Информационная теория эмоций // Там же, С.178-185.

7. **Особове і колективне знання.**

Ильенков Э.В. Проблема идеального // Вопросы философии. 1979. № 6, 7.

Полани М. Личностное знание. М., 1985. Гл. 4. ,

Поппер К. Логика и рост научного знания. М., 1983. С. 439-459.

Теория познания // Под ред. В.А. Лекторского и Т.И. Ойзермана. М., 1991. Т. 2. Гл. II.

8. **Віра і знання.**

Вайнгартнер П. Сходство и различие между научной и религиозной верой // Вопросы философии. 1996. № 5.

Рассел Б. Человеческое познание. М., 1957. Ч. 2. Гл. V, XI.

Франк С.Л. Духовные основы общества. М., 1992. С. 220-230.

9. **Пізнання і мова.**

Васильев С.А. Философский анализ гипотезы лингвистической относительности. Киев, 1974. С. 1—50.

Панов Е.Н. Знаки, символы, языки. М., 1988. Гл. 6. С. 117—147.

Уорф Б. Наука и языкознание // Новое в лингвистике. М., 1960. Вып. 1.

Уорф Б. Отношение норм поведения и мышления к языку. Там же.

10. Знання про минуле, сьогодення і майбутнє як компоненти когнітивного процесу.

Бергсон А. Материя и память // Собр. соч. М., 1992. Т. 1. С. 160-270.

Выготский Л.С., Лурия А.Р. Этюды по истории поведения. М., 1993. С. 79-95, 163-174.

Поппер К. Открытое общество и его враги. М., 1992. Гл. 25.

Роговин М.С. Философские проблемы теории памяти. М., 1966. С.20-68.

11. Сприйняття як джерело знання і вид пізнання.

Беркли Дж. Три разговора Гиласа с Филонусом. Разговор первый // Беркли Дж. Сочинения. М., 1978. С. 256-298.

Кондильяк Э. Трактат об ощущениях // Кондильяк Э. Сочинения: В 3 т. М., 1982. Т. 3. С. 190, 195-227, 235-240, 247-248, 288-314.

Мах Э. Анализ ощущений и отношение физического к психическому. М., 1908. С.23-47.

Юм Д. Исследования о человеческом познании // Юм Д. Сочинения: В 2 т. М., 1965. Т. 2. С. 19-26, 61-74.

12. Мислення як проблема теорії пізнання.

Арнхейм Р. Визуальное мышление // Хрестоматия по общей психологии. М., 1981.

Выготский Л.С., Лурия А.Р. Этюды по истории поведения. М., 1993. С. 95-117, 182-204.

Кант И. Пролегомены ко всякой будущей метафизике / Соч. М., 1965. Т. 4. Ч. 1. С. 147-189.

Леви-Брюль Л. Первобытное мышление. // Хрестоматия по общей психологии. М., 1981.

Теория познания / Под ред. В.А. Лекторского и Т.И. Ойзермана. М., 1993. Т. 3. Гл. 3.

13. Проблеми диференціації і інтеграції наукового пізнання.

Література:

Чайковский А.В. К проблеме исследования процессов дифференциации и интеграции науки // Філософські пошуки, вип. X1-X11. - Львів-Одеса-Хмельницький: Центр Європи, 2001.

Чайковський О.В., Воробйов С.Г. До проблеми дослідження диференціації та інтеграції, аналізу та синтезу // Філософські проблеми сучасного природознавства, вип. 77. - Київ: Либідь, 1991.

Чайковський О.В. Методичні рекомендації студентам III курсу філософського факультету з "Епістемології", вип. 1. Література до курсу.

14. Проблеми суб'єкту і об'єкту наукового пізнання.

Література:

Мамардашвили М.К. Сознание как философская проблема // Вопр. филос. - 1990. - № 10.

Добронравова І.С. Наукове бачення місця людини в світі // Філософія. Курс лекцій. Лекція 14. - К., 1993.

Степин В.С., Розов М.А., Горохов В.Г. Философия науки и техники. - М., 1997. - С.303-306.

Тихонов А.А. Гносеологические отношения. Статус и структура. // Филос. науки, 1991 №1

15. Інтуїція як проблема епістемології.

Бунге М. Интуиция и наука. М., 1967. С. 92-150.

Князева Е., Курдюмов С. Интуиция как самодообраивание // Вопросы философии. 1994. № 2.

Лосский Н.О. Избранное. М., 1991. С. 100-105, 300-307. К теме 11

Васильев Л. Таинственные явления человеческой психики. М., 1962, Гл. VI-VIII.

Гарфильд П., Ринпоче Т. Управление сновидениями. М., 1994., Гл.1-5.

16. Свідоме і несвідоме як предмет теорії пізнання

Михайлов Ф.Т. Загадка человеческого Я. М., 1976. С. 1—50.

Чайковський О.В. Методичні рекомендації студентам III курсу філософського факультету з "Епістемології", вип. 1. Література до курсу.

17. Емпіричне і теоретичне в науковому пізнанні.

Література:

- Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология.- М., 1998.- Ч.2.
 Степин В.С., Розов М.А., Горохов ВТ. Философия науки и техники. -М., 1997. - С. 193-199.
- Швырев В.С. Теоретическое и эмпирическое в научном познании. М., 1978.
- 18. Проблеми типології методів.**
 Чайковський О.В. Конспекти лекцій.
 Кохановский В.П. Философия и методология науки. – Ростов н\Д: Феникс, 1999.
- 19. Методи емпіричного дослідження.**
 Література:
 Чайковський О.В. Конспекти лекцій.
 Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология.- М., 1998.- Ч.2.
 Степин В.С., Розов М.А., Горохов ВТ. Философия науки и техники. -М., 1997. - С. 193-199.
- Швырев В.С. Теоретическое и эмпирическое в научном познании. М., 1978.
 Баженов Л.Б. Строение и функции естественнонаучной теории.-М, 1986. - Гл.4,5.
 Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология.- М., 1998.-4.2.
 Степин В.С., Розов М.А., Горохов В.Г. Философия науки и техники. - М., 1997. - С. 199-217.
- 20. Методи теоретичного дослідження.**
 Література:
 Грязнов В.С., Дынин В.С., Никитин Е.А. Теория и ее объект.- М., 1973.- С.143-238.
 Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология.- М., 1998.-4.2.
 Пикашова Т.Д. Разрешение проблемы теоретического знания. - Киев, 1986.
 Степин В.С. Становление научной теории. -Минск, 1976.
 Степин В.С., Розов М.А., Горохов В.Г. Философия науки и техники. - М., 1997. - С.217-226, 248-278.
- 21. Загальнонаукові методологічні принципи.**
 Література:
 Баженов Л.Б. Строение и функции естественнонаучной теории.- М., 1986.-Гл.4.5.
 Идеалы и нормы научного исследования. - Минск, 1981.
 Лекторский В.А., Швырев В.С. Методологический анализ науки. (Типы и уровни). - //Философия, методология, наука. - М., 1972
- Література:
 Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология.- М., 1998.- Ч.2.
 Степин В.С., Розов М.А., Горохов ВТ. Философия науки и техники. -М., 1997. - С. 193-199.
- Швырев В.С. Теоретическое и эмпирическое в научном познании. М., 1978.
- 22. Синергетика як нове світобачення.**
 Література:
 Пайтаген Х.-О., Рихтер П.Х. Красота фракталов. - М., 1993.
 Шустер Г. Детерминированный хаос. - М., 1988.
 Николис Г., Пригожин И. Познание сложного. - М., 1990. Гл. 1,2,6 Приложение 5.
 Добронравова И. С. Синергетика: становление нелинейного мышления. -К.:Лыбидь, 1990. -Гл. 1.3.
 Климонотович Н.Ю. Без формул о синергетике. Минск: Высшая школа, 1986.
 Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Синергетика как новое мировидение //Вопр. философии. 1992.-№12.
- 23. Методологічна традиція раціоналізму.**
 Література:
 Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология // Вопр.филос. - 1992. - №7.- С. 148-176.
 Декарт Р. Рассуждения о методе, чтобы всемерно исправлять свой разум и доискывать истину в науках. // Декарт Р. Соч. в 2-х томах, - М., 1989. - Т.1 - С.256-262, 285-286.
- 24. Методологічна традиція емпіризму.**
 Література:
 Антология мировой философии.- М., 1971. - Т.3. С.548-621.

- Бэкон Ф. О достоинстве и приумножении наук// Бэкон Ф. Соч. в 2-х т.-М., 1971.-Т.1.
Бэкон Ф. Новый Органон // Бэкон Ф. Соч. в 2-х т. - М., 1972. Т.2
Бэкон Ф. Великое восстановление наук.// Бэкон Ф. Соч. в 2-х томах,- М., 1971.-Т.1.-
С.156-184; 212-215; 217-243; 318-329.
- Роберт С. Козн. Зрнст Мах. Физика, восприятие и философия науки. //Современная
прогрессивная философская и социологическая мысль в Позитивизм и наука. - М., 1975.
- Спенсер Г. Синтетическая философия. - К., 1997.
- Юм Д. Сокращенное изложение "Трактата о человеческой природе"/ Соч. В 2-х т. -
М., 1966. Т. 1.
- 25. Методологічна традиція трансценденталізму (І.Кант)**
Література:
Кант И. Прологомены ко всякой метафизике, могущей возникнуть в смысле науки
//Кант И. Соч. в 6-ти т. - М., 1965. Т.4, Ч.1.- С.87-143. Мамардашвили М. Кантовские вариации
М., 1997
- 26. Розмежування методології природничих і гуманітарних наук неокантіанством
(В.Віндельбанд, Г.Ріккерт).**
Література:
Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. // Культурология XX век. Антология.-
М., 1995. - С.63-103.
Асмус В.Ф. Неокантианство.// Буржуазная философия кануна и начала империализма.
- М.,1977. - С.59-124.
Гайденко П.П. Анализ математических предпосылок научного знания в
неокантианстве Марбуржской школы // Концепции науки в буржуазной философии и
социологии (вторая половина XIX-XXв.). - М., 1973.
- 27. Методологічна концепція логічного аналізу (Б.Рассел, Л.Вітгенштейн,
неопозитивізм).**
Література:
Вітгенштейн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. -Київ:
Основи, 1995. С.41-42.
Карнап Р. Значение и необходимость. - М., 1959.
Карнап Р. Философские основания физики. Введение в философию науки. - М.:
Прогресс, 1971. - С.299-3 59.
Карнап Р. Преодоление метафизики логическим анализом языка //Аналитическая
философия: становление и развитие. -М.. 1998.
Малкольм Н. Мур и обыденный язык //Аналитическая философия XX века.-М 1993.-
С.84-89.
Мур Дж. Доказательство внешнего мира //Аналитическая философия XX века. - М.,
1993. - С.66-84.
Остин Дж. Значение слова //Аналитическая философия XX века. - М., 1993. - С.105-
121.
Рассел Б. Моё философское развитие //Аналитическая философия XX века. -М., 1993.-
С. 11-27.
Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы. - М., 1957. (или К.,1997).
Рассел Б. Логический атомизм//Аналитическая философия: становление и развитие. -
М., 1998. - С. 17-38.
Баженов Л.Б. Строение и функции естественнонаучной теории.- М., 1986.-Гл.4.5.
Идеалы и нормы научного исследования. - Минск, 1981.
Лекторский В.А., Швырев В.С. Методологический анализ науки.
(Типы и уровни). - //Философия, методология, наука. - М., 1972
Література:
Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология.- М., 1998.- Ч.2.
Степин В.С., Розов М.А., Горохов ВТ. Философия науки и техники. -М., 1997. - С. 193-
199.
- Швырев В.С. Теоретическое и эмпирическое в научном познании. М., 1978.
- 28. Синергетика як нове світобачення.**
Література:

- Пайтаген Х.-О., Рихтер П.Х. Красота фракталов. - М., 1993.
Шустер Г. Детерминированный хаос. - М., 1988.
Николис Г., Пригожин И. Познание сложного. - М., 1990. Гл. 1,2,6 Приложение 5.
Добронравова И. С. Синергетика: становление нелинейного мышления. -К.:Льбидь, 1990. -Гл. 1.3.
Климонович Н.Ю. Без формул о синергетике. Минск: Высшая школа, 1986.
Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Синергетика как новое мировидение //Вопр. философии. 1992.-№12.
- 29. Методологічна традиція раціоналізму.**
Література:
Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология // Вопр.филос. - 1992. - №7.- С. 148-176.
Декарт Р. Рассуждения о методе, чтобы всемерно исправлять свой разум и доискывать истину в науках. // Декарт Р. Соч. в 2-х томах, - М., 1989. - Т.1 - С.256-262, 285-286.
- 30. Методологічна традиція емпіризму.**
Література:
Антология мировой философии.- М., 1971. - Т.3. С.548-621.
Бэкон Ф. О достоинстве и приумножении наук// Бэкон Ф. Соч. в 2-х т.-М., 1971.-Т.1.
Бэкон Ф. Новый Органон // Бэкон Ф. Соч. в 2-х т. - М., 1972. Т.2
Бэкон Ф. Великое восстановление наук.// Бэкон Ф. Соч. в 2-х томах,- М., 1971.-Т.1.- С.156-184; 212-215; 217-243; 318-329.
Роберт С. Козн. Зрнст Мах. Физика, восприятие и философия науки. //Современная прогрессивная философская и социологическая мысль в Позитивизм и наука. - М., 1975.
Спенсер Г. Синтетическая философия. - К., 1997.
Юм Д. Сокращенное изложение "Трактата о человеческой природе"// Соч. В 2-х т. - М., 1966. Т. 1.
- 31. Методологічна традиція трансценденталізму (І.Кант)**
Література:
Кант И. Пролегомены ко всякой метафизике, могущей возникнуть в смысле науки //Кант И. Соч. в 6-ти т. - М., 1965. Т.4, Ч.1.- С.87-143. Мамардашвили М. Кантовские вариации М., 1997
- 32. Розмежування методології природничих і гуманітарних наук неокантіанством (В.Віндельбанд, Г.Ріккерт).**
Література:
Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. // Культурология XX век. Антология.- М., 1995. - С.63-103.
Асмус В.Ф. Неокантианство.// Буржуазная философия кануна и начала империализма. - М.,1977. - С.59-124.
Гайденко П.П. Анализ математических предпосылок научного знания в неокантианстве Марбургской школы // Концепции науки в буржуазной философии и социологии (вторая половина XIX-XXв.). - М., 1973.
- 33. Методологічна концепція логічного аналізу (Б.Рассел, Л.Вітгенштейн, неопозитивізм).**
Література:
Вітгенштейн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. -Київ: Основи, 1995. С.41-42.
Карнап Р. Значение и необходимость. - М., 1959.
Карнап Р. Философские основания физики. Введение в философию науки. - М.: Прогресс, 1971. - С.299-3 59.
Карнап Р. Преодоление метафизики логическим анализом языка //Аналитическая философия: становление и развитие. -М.. 1998.
Малкольм Н. Мур и обыденный язык //Аналитическая философия XX века.-М 1993.- С.84-89.
Мур Дж. Доказательство внешнего мира //Аналитическая философия XX века. - М., 1993. - С.66-84.
Остин Дж. Значение слова //Аналитическая философия XX века. - М., 1993. - С.105-

121.
Рассел Б. Моё философское развитие //Аналитическая философия XX века. -М., 1993.- С. 11-27.
Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы. - М., 1957. (или К.,1997).
Рассел Б. Логический атомизм//Аналитическая философия: становление и развитие. - М., 1998. - С. 17-38.
Рейхенбах Г. Философия пространства и времени. - М., 1985.
Френкель. А, Бар-Хиллел И. Основания теории множеств. - М., 1966.
Чизолм Р. Философия и обыденный язык //Аналитическая философия XX века. - М., 1993. - С. 100-105.
Шлик М. Поворот в философии //Аналитическая философия XX века. -М., 1993.- С.28-33.
Шлик М. О фундаменте познания //Аналитическая философия XX века. - М., 1993. - С.33-50.

28. Методологічна концепція прагматизму.

- Література:
Джемс У. Прагматизм. - Киев: "Украина", 1995. - С.25-44, 98-117.
Лекторский В. А. Операционализм //Современная буржуазная философия. -М., 1972.
Мельвиль Ю.К. Чарльз Пирс и прагматизм. - М., 1968.
Мельвиль Ю.К. Прагматизм //Буржуазная философия XX века М., 1974.- С. 72-118
Печенкин А.А. Операционалистическая трактовка логики науки у П.Бриджмена //Концепции науки в буржуазной философии и социологии (вторая половина XIX - XX в.). - М., 1973. Хилл Т. Современные теории познания. М. Изд-во Прогресс, 1965. С. 282-296, 304-330.

29. Методологічна концепція конвенціоналізму (Пуанкаре).

- Література:
Пуанкаре А. О науке. - М.: Наука 1983. - С. 21-41,53,102-114,159-169,309-312.

30. Методологічна концепція критичного раціоналізму. (К.Поппер).

- Література:
Поппер К. Реализм и цель науки /У/Современная философия науки. -М., 1996. - С.92-105.
Лакатос И. Бесконечный регресс и обоснование математики // Современная философия науки. - М., 1996. - С. 106-135.
Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. - М.: «Медиум». 1995. - С. 12-83, 159-168.
Лакатос И. История науки и ее рациональные реконструкции// Структура и развитие науки. Из Бостонских исследований по философии науки. -М., изд-во "Прогресс", 1978. С. 203-235.
Лаудан Л. Наука и ценности //Современная философия науки. -М., 1996.- С.295-342.
Поппер К. Логика и рост научного знания. М.:Прогрес, 1983 - С.46-63, 73-123, 316-378, 380-391.
Грязнов В.С., Дынин В.С., Никитин Е.А. Теория и ее объект.- М., 1973- С. 143-238.

31. Методологічна концепція релятивізму.

- Література:
Куайн В. Онтологическая относительность //Современная философия науки. - М., 1996. - С. 18-39.

Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. М., 1986. - С.153-178.

32. Методологічні концепції історизму. (Т.Кун, С.Тулмін).

- Література:
Кун Т. Объективные, ценностные суждения и выбор теории //Современная философия науки. - М., 1996. - С.61-82.
Кун Т. Структура научных революций. М.1977 Разделы I, II, III, IV, X, XIII.
Тулмин Ст. Концептуальные революции в науке //Структура и развитие науки: Из Бостонских исследований по философии науки. М. 1978. - С. 170-189. Тулмин Ст. Человеческое понимание. -М.,1984.

33. Методологічна концепція реалізму.

Література:

Патнем Х. Введение к книге "Реализм и разум" //Современная философия науки. - М., 1996. - С.209-220.

Патнем Х. Философы и человеческое понимание //Современная философия науки. - М., 1996.- С.221-245.

Селларс У. Научный реализм или "миролюбивый" инструментализм?// Структура и развитие науки. - М., 1977., - С.299-340.

34. Методологічні концепції структуралізму і постструктуралізму.

Література:

Фуко М. Археология знания. - К., 1996. Введение. С. 7-22. Леви- Стросс К. Структурная антропология. - М., 1983.

35. Методологічний потенціал герменевтики.

Література:

Дільтей В. Виникнення герменевтики. //Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрямки. Хрестоматія. - К., 1996. - С.33-60.

Гадамер Х.-Г, Истина і метод (фрагменти) //Читанка з історії філософії. Книга 6. Зарубіжна філософія ХХ ст. - К., 1993. - С.196-201.

Рикер П. Что меня занимает последние 30 лет // Историко-философский ежегодник-1990. - М., 1991. - С.296-316.

Студент має право пропонувати і інші теми на розгляд викладачів.
Загальні вимоги до курсових робіт на молодших курсах – у методичних рекомендаціях О.В.Чайковського.